

Kúria
végzése

Az ügy száma:	Bfv.II.673/2023/7.
A határozat szintje:	felülvizsgálat
A tanács tagjai:	Dr. Harangozó Attila, a tanács elnöke Dr. Metzing Márton, előadó bíró Dr. Somogyi Gábor, bíró Dr. Demeter Zsuzsanna, bíró Dr. Boros Tibor, bíró
Az eljárás helye:	Budapest
Az eljárás formája:	tanácsülés
Az ülés napja:	2024. március 21.
Az ügy tárgya:	emberölés büntette és más bűncselekmény
Terhelt:	II. rendű
Első fok:	Fővárosi Bíróság, 13.B.376/2001/24., ítélet, tárgyalás, 2002. március 28.
Másodfok:	Legfelsőbb Bíróság, Bf.I.2.248/2002/17., végzés, tárgyalás, 2003. március 26.
Az indítvány előterjesztője:	Legfőbb Ügyészség a II. rendű terhelt védője
Az indítvány iránya:	hatályában fenntartás iránt a II. rendű terhelt javára

Rendelkező rész

A Kúria az emberölés büntette és más bűncselekmény miatt I. rendű terhelt és társai ellen folyamatban volt büntetőügyben a Legfőbb Ügyészség által, valamint a II. rendű terhelt védője által előterjesztett felülvizsgálati indítványokat elbírálva a Fővárosi Bíróság 13.B.376/2001/24. számú ítéletét, illetve a Legfelsőbb Bíróság mint másodfokú bíróság Bf.I.2.248/2002/17. számú végzését hatályában fenntartja.

A Kúria végzése ellen fellebbezésnek vagy felülvizsgálatnak nincs helye, és ebben az ügyben az indítvány előterjesztője, valamint azonos tartalommal más jogosult újabb felülvizsgálati indítványt nem nyújthat be.

Indokolás

[1] **I.** 1. A Fővárosi Bíróság a 2002. március 28-án kihirdetett 13.B.376/2001/24. számú ítéletével a II. rendű terheltet felbujtóként, előre kitervelten, nyereségvágyból elkövetett emberölés büntette miatt életfogytig tartó fegyházbüntetésre és 10 év közügyektől eltiltásra ítélte, azzal, hogy a feltételes szabadságra bocsátás legkorábbi időpontja 40 év.

[2] A védelmi fellebbezések folytán eljáró Legfelsőbb Bíróság mint másodfokú bíróság a 2003. március 26-án meghozott Bf.I.2.248/2002/17. számú végzésével az elsőfokú bíróság ítéletét a II. rendű terhelt tekintetében helybenhagyta.

[3] 2. Az Emberi Jogok Európai Bírósága (a továbbiakban: EJEB) a személy 1 és társai kontra Magyarország (... számú és 11 másik kérelem), 2023. február 7-én meghozott és 2023. március 2-án véglegessé vált ítéletében – a II. rendű terhelt tekintetében a ... számú kérelem alapján – megállapította, hogy az ügyben egyezményesértés történt, mert a II. rendű terhelt életfogytig tartó büntetése nem tekinthető csökkenthetőnek, ami sérti az Egyezmény 3. Cikkét.

[4] **II.** A bíróság jogerős, a vádról rendelkező ügydöntő határozata ellen a II. rendű terhelt védője, valamint a Legfőbb Ügyészség terjesztett elő felülvizsgálati indítványt.

[5] 1. A II. rendű terhelt védője által a Be. 648. § c) pont második fordulatra, illetve a Be. 649. § (4) bekezdésére alapozottan előterjesztett felülvizsgálati indítvány hivatkozott az EJEB fentebb írt döntésére, amely szerint az ügyben egyezményesértés történt azáltal, hogy a II. rendű terhelt életfogytig tartó büntetése az Egyezmény 3. Cikke értelmében nem tekinthető csökkenthetőnek.

[6] Úgy látta, hogy a döntésből kiolvashatóan a feltételes szabadságra bocsátás lehetőségét kizáró elítéltetés továbbra is sérti az Egyezményt, még ha a korábbi ügyekben a Magyarországot elmarasztaló ítéletekre tekintettel olyan törvénymódosításra került is sor, amely 40 év elteltével úgynevezett kötelező kegyelmi eljárás keretében biztosít az elítéltek számára „felülvizsgálatot”, miután emellett is ugyanúgy a belátható szabadulás reális esélye nélküli szabadságvesztésnek minősül, mint a korábbi, a speciális kegyelmi eljárást is nélkülöző elítéltetés.

[7] Rámutatott, hogy az EJEB a korábbi döntéseiben (így Case of Sándor Varga and Others v. Hungary) már kimondta, miszerint a feltételes szabadságra bocsátás vizsgálatának kizárása, vagy annak beláthatatlanul távoli időpontja az Emberi Jogok Európai Egyezményének 3. Cikkében foglaltakra figyelemmel nem minősül elfogadhatónak, minthogy az érintett számára ténylegesen nem garantálja a „szabadulás reményének reális lehetőségét”, az az elítélt számára nem minősül akként, amely már az elítéltetésekor pontosan átlátható időtartamhoz kapcsolható.

[8] Az EJEB állandó ítélkezési gyakorlatára hivatkozással hangsúlyozta, hogy a rendszeres, belátható időn belüli felülvizsgálat lehetőségét kizáró tényleges életfogytig tartó szabadságvesztés, vagy az ezzel egyenértékű, beláthatatlanul hosszú ideig tartó felülvizsgálat lehetősége nélküli szabadságvesztés mint büntetési nem önmagában véve is a 3. Cikk sérelmét okozóan a kínzó, megalázó büntetés tilalmába ütközik. Azt is kiemelte, hogy az EJEB számos – így a felülvizsgálati indítvány alapját képező – határozatában megállapította, hogy a feltételes szabadságra bocsátás szempontjából irányadó első felülvizsgálhatóság ajánlott – és nemzeti törvénykezésben előre rögzítendő maximális – időpontja nem lehet több, mint 25 év. Miután a II. rendű terhelttel szemben az elítélése alapját képező döntés az EJEB töretlenül fennálló gyakorlatával ellentétes, a támadott jogerős határozat közvetlenül az Egyezményt sértő.

[9] Kifejtette, hogy az Alkotmánybíróság részéről a helyzet a számos alkotmányjogi panasz révén hosszú ideje ismert, a kérdés megoldását azonban nem juttatta nyugvópontra, miközben az EJEB azt is megállapította, hogy a tényleges életfogytig tartó szabadságvesztéssel, illetve az azzal egyenértékű joghátránnyal, azonos súlyú helyzettel járó ügyekben az alkotmányjogi panasz nem tekinthető hatékony jogorvoslatnak. Ennek megfelelően, minthogy „a TÉSЗ-es ügyek – immár tömegesen – menetrend szerint Egyezményesértés megállapításával érkeznek vissza az EJEB-től”, a Kúriának érdemben el kell járnia a jogorvoslás érdekében.

[10] Az Alaptörvény és az Alkotmánybíróság határozataira hivatkozással előadta, hogy az alapjogok korlátozására „az elkövetőkkel” szemben is csak a szükségesség-arányosság követelményei szerint kerülhet sor, továbbá, hogy az emberi méltósághoz való jogból levezetve, a testület kimondta azt is, hogy az elítélteknek lehetőséget kell biztosítani a rehabilitációra, amelynek elvi magva a megbánás és „megbánáshoz való jog”, ahogyan a „jóvátétel gyakorlásához való jog is” senkitől nem vehető el, nem is korlátozható. Az emberi méltósághoz való jogból következően az elítéltek joga van rehabilitáció eredményeként a reintegrációra. A beláthatatlanul hosszú idejű szabadságvesztés ellenben azonos a reménytelenséggel, így a szabadulás várható időtartama 25 évnél hosszabb nem lehet {Case of Vinter and Others v. The United Kingdom [(GC) judgment of 9/07/2013]}.

[11] Hangsúlyozta, hogy a tényleges életfogytig tartó szabadságvesztésre ítélt ügyeihez (az első felülvizsgálhatóságot tekintve) mértékében is közelítő tartamú szabadságvesztés teljes egészében ellentétes az EJEB Vinter ügyben (és annak felhívásával az első Magyar ügyben) megállapított, majd későbbi döntésben megerősített elveivel, miután ez olyan beláthatatlan időtartam, ami az elítélt számára irreális és semmilyen magatartás-determináló erővel nem bír, de nem tölt be valós büntetési célt sem, így nem alkalmas arra sem, hogy az elítéltet bűneinek megbánására sarkallja.

[12] Érvelése szerint a felülvizsgálat alapját képező EJEB döntésből az is következik, hogy a tényleges életfogytig tartó szabadságvesztés és annak „közeli rokonai”, a 25 és 40 év közötti szabadságvesztés kontextusában is az államnak folyamatosan kell igazolnia, hogy a további fogvatartás kriminológiai, büntetőjogi szempontból igazolható-e.

[13] Úgy látta, hogy az életfogytig tartó szabadságvesztéssel foglalkozó döntések konzekvens üzenete szerint de iure és de facto léteznie kell egy előre kiszámítható időpontban kötelezően lefolytatandó felülvizsgálati lehetőségnek, amelynek időpontját, feltételeit és eljárásrendjét a terheltnek már az elítéltetése pillanatában ismernie kell.

[14] Megítélése szerint az EJEB döntéséből egyenesen következik, hogy a II. rendű terhelttel szemben hozott jogerős döntés sérti az Egyezmény 3. Cikkét, és ennek orvoslásáról a független bíróságnak gondoskodnia kell. Értelmetlen, egyúttal az emberi méltósághoz való jog kiüresítését jelenti az olyan időpont meghatározása, amely az elítélt és a társadalmi környezet számára beláthatatlan. A konkrét ügyben 40 év vagy eshetőlegesen beláthatatlan időtartamú felülvizsgálati intervallum pedig ilyen, ezt pedig félreérthetetlenül kifejezésre juttatta a felülvizsgálati indítvány alapjául szolgáló EJEB döntésben is.

[15] Megjegyzésre érdemesnek tartotta, hogy a tényleges életfogytig tartó szabadságvesztésre vonatkozó szabályozás Bv. törvénybe való áthelyezésétől az még nem lett végrehajtási kérdés; a feltételes szabadság kérdése szorosan a büntető anyagi jog keretébe tartozik, nem mellesleg a kötelező kegyelmi eljárást az EJEB szintűgy nem találta érdemben alkalmasnak olyanra, amely a közös alkotmányos követelményeket kielégítené.

[16] Mindezek alapján indítványozta, hogy a Kúria a jogerős ítélet életfogytig tartó szabadságvesztésből történő feltételes szabadság kizárására vonatkozó rendelkezéseit az EJEB döntésnek megfelelően akként változtassa meg, hogy elsődlegesen mondja ki, miszerint

a jogerő napjától számított 25 év elteltével a bíróságnak hivatalból, saját hatáskörében felül kell vizsgálnia a feltételes szabadságra bocsátás lehetőségét, valamint, hogy ettől függetlenül a II. rendű terhelt kegyelmi kérelmet nyújthat be. Továbbá kérte annak megállapítását, hogy jelen felülvizsgálat során figyelmen kívül marad a Be. azon rendelkezése, miszerint azonos okból a terhelt kizárólag egy ízben terjeszthet elő erre vonatkozó indítványt. Az indítvány elbírálására nyilvános ülés kitűzését indítványozta.

[17] 2. A Legfőbb Ügyészség a BF.781/2023/3. szám alatt, a Be. 651. § (3) bekezdésében írt kötelezettségére figyelemmel ugyancsak felülvizsgálati indítványt nyújtott be, amellyel egyidejűleg a védői indítványt alaptalannak tartotta. Saját indítványában a felülvizsgálat törvényi okaként a Be. 649. § (4) bekezdését jelölte meg.

[18] Indítványában kifejtette, hogy az Egyezmény megsértésének ténye nem szükségszerűen eredményezi a jogerős ügydöntő határozat megváltoztatását. Érvelése szerint a jelen esetben is ez a helyzet, ezért a megtámadott határozat hatályában fenntartása indokolt, mert a nemzetközi szerződéssel létrehozott emberi jogi szerv (EJEB) nem az életfogytig tartó szabadságvesztés kiszabását tekintette egyezményesértőnek, hanem egy – már a büntetés-végrehajtás szakaszába tartozó – olyan felülvizsgálati lehetőség olyan időpontban történő megnyílását, amely az EJEB által ajánlott idő kitöltése után „de facto” csökkenthetővé teszi az életfogytig tartó szabadságvesztésre ítélt büntetését. E szabályokon változtatni azonban nem jogalkalmazói, hanem jogalkotói feladat. Hivatkozott a Kúria EBH 2018.B.6. számon közzétett eseti döntésére, miszerint a hiányzó szabályt a Kúria nem alkothatja meg és nem pótolhatja azt az Egyezmény közvetlen alkalmazásával.

[19] Mindezek alapján úgy látta, hogy a kötelezően lefolytatandó felülvizsgálati eljárásban kizárólag annak megállapítására nyílik mód, hogy a konkrét ügyben az egyezményesértés jogalkalmazói eszközökkel nem orvosolható, és így az EJEB – jelen felülvizsgálati eljárás alapját képező – ítélete alapján nincs törvényes ok az alapügyben meghozott jogerős ítélet felülvizsgálati eljárásban történő megváltoztatására.

[20] Indítványozta ezért, hogy a Kúria a jogerős ítéletet hatályában tartsa fenn.

[21] **III.** A Legfőbb Ügyészség felülvizsgálati indítványa alapos, míg a II. rendű terhelt védője által előterjesztett felülvizsgálati indítvány alaptalan.

[22] 1. A Kúria a felülvizsgálati indítványokról a II. rendű terhelt védője által indítványozott nyilvános ülés eljárási formával szemben – a Be. 660. § (1) bekezdésében meghatározottak szerint – tanácsülésen döntött.

[23] A felülvizsgálati indítványról a Kúria főszabályként tanácsülésen dönt, míg nyilvános ülés kitűzésének csak a törvényben meghatározott esetekben van helye [Be. 655. § (1) bekezdés és Be. 660. § (1) és (2) bekezdés]. A főszabály alóli kivételként a Kúria a felülvizsgálati indítványról nyilvános ülésen határoz, ha a felülvizsgálati indítványt a terhelt terhére terjesztették elő, és a terhelt vagy a védő a felülvizsgálati indítvány kézbesítésétől számított nyolc napon belül a nyilvános ülést indítványozza [Be. 660. § (2) bekezdés a) pont]; ebben az esetben a nyilvános ülés kitűzése kötelező. Nyilvános ülésen bírálandó el a felülvizsgálati indítvány – irányától függetlenül – akkor is, ha az ügyben a tanács elnöke egyéb okból nyilvános ülés megtartását tartja szükségesnek [Be. 660. § (2) bekezdés b) pont]. Ez azonban a tanács elnökének mérlegelésére bízott, így az ügyészség, illetve a terhelt vagy a védő nem kényszerítheti ki.

[24] A jelen ügyben a II. rendű terhelt védője által előterjesztett felülvizsgálati indítvány a terhelt javára szól, miként a Legfőbb Ügyészség felülvizsgálati indítványa sem értékelhető a terhelt terhére benyújtottnak. A nyilvános ülés kitűzésének a Be. 660. § (2) bekezdés a) pontjában meghatározott kötelező törvényi esete ezért nem áll fenn. A tanács elnökének mérlegelési jogköre pedig az indítványban foglaltakhoz nem kötött. A védő és a Legfőbb

Ügyészség részletesen kifejtették indítványuk indokait, és miután a felülvizsgálati eljárás jogkérdések – és nem ténykérdések – elbírálására hivatott, amely a jogkérdések kibontására az indítvány teljességgel alkalmas, a felülvizsgálati indítványról való döntés főszabály szerinti eljárási formájától való eltérés a jelen ügyben nem volt indokolt.

[25] 2. A felülvizsgálat rendkívüli jogorvoslat, amely a jogerős, a vádról rendelkező ügydöntő határozattal szembeni jogi – és nem ténybeli – kifogás lehetőségét biztosítja. Kizárólag a Be. 649. §-ában megjelölt anyagi és eljárásjogi okokból vehető igénybe, a felülvizsgálati okok törvényi köre nem bővíthető.

[26] A Be. 648. § c) pontja értelmében a bíróság jogerős, a vádról rendelkező ügydöntő határozata ellen felülvizsgálatnak az Alkotmánybíróság vagy nemzetközi szerződéssel létrehozott emberi jogi szerv határozata alapján is helye van.

[27] A Be. 649. § (4) bekezdése szerint nemzetközi szerződéssel létrehozott emberi jogi szerv határozata alapján felülvizsgálati indítvány terjeszthető elő, ha nemzetközi szerződéssel létrehozott emberi jogi szerv megállapította, hogy az eljárás lefolytatása vagy a bíróság jogerős, a vádról rendelkező ügydöntő határozata megsértette a törvényben kihirdetett nemzetközi szerződés valamely rendelkezését, feltéve, hogy a nemzetközi emberi jogi szerv joghatóságának Magyarország alávetette magát.

[28] Ezen felülvizsgálati ok a következők szerint fennáll.

[29] Az emberi jogok és az alapvető szabadságok védelméről szóló, Rómában, 1950. november 4-én kelt Egyezményt (a továbbiakban: Egyezmény) kihirdető 1993. évi XXXI. törvény 3. §-ában foglaltak szerint megtörtént az EJEB illetékességének és joghatóságának elismerése.

[30] Az Egyezmény 46. Cikk 1. bekezdése szerint a szerződő felek vállalják, hogy magukra nézve kötelezőnek tekintik az EJEB végleges ítéletét minden ügyben, amelyben félként szerepelnek.

[31] Az EJEB joghatóságának, illetve ítélete kötelező érvényének Magyarország általi elismerése ténylegesen azáltal valósul meg, hogy törvényben biztosított annak lehetősége, miszerint az EJEB által megállapított egyezményesértést feloldó, már nem magában rejtő – tehát az Egyezménynek megfelelő – határozat születhessen a korábban jogerősen lezárt eljárás esetében.

[32] Az EJEB a II. rendű terhelt (és mások) kérelme alapján indult ügyben 2023. február 7. napján meghozott és 2023. március 2. napján végleges ítéletében megállapította, hogy az Egyezmény 3. Cikkét megsértették.

[33] A Be. 651. § (3) bekezdése alapján a Be. 649. § (3)-(5) bekezdésében meghatározott esetben a legfőbb ügyész hivatalból köteles a felülvizsgálati indítványt benyújtani, amely kötelezettségének eleget téve a Legfőbb Ügyészség a felülvizsgálati indítványt benyújtotta a Kúriához.

[34] Az EJEB ítéletének véglegessé válását követően a II. rendű terhelt védője felülvizsgálati indítványt nyújtott be.

[35] Az Egyezmény megsértésének jogi ténye a jogerős elítélés felülvizsgálatának törvényi oka.

[36] 3. A Kúria jelen ügyben a következőket emeli ki, egyezően a felülvizsgálati indítványok alapját képező EJEB személy 1 és társai kontra Magyarország ítéletben foglaltakkal:

– A magyar Büntető Törvénykönyv szerint az életfogytig tartó szabadságvesztés kiszabása esetén az ügydöntő határozatban kell meghatározni a feltételes szabadságra bocsátás

legkorábbi időpontját, és a törvényi minimum huszonöt év, a maximum pedig negyven év lehet. Továbbá, a büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról szóló 2013. évi CCXL. törvény (Bv. tv.) 188. §-a tartalmazza azokat a követelményeket, amelyeket az elítéltnak a feltételes szabadságra bocsátáshoz teljesítenie kell. E követelmények teljesítésének megtörténtéről a bíróság dönt. A hazai jog és joggyakorlat tehát lehetőséget biztosít a kérelmezőkkel szemben kiszabott életfogytig tartó szabadságvesztések célzott bírósági felülvizsgálatára (II/11. pont).

– Jelen esetben a kérelmezők legkorábban csak harminc-negyven év letöltése után tudták teljesíteni feltételes szabadságra bocsátás előfeltételeit. Ezért azt kell megvizsgálni, hogy esetükben a felülvizsgálati mechanizmus megfelel-e a Bíróság ítélkezési gyakorlatában meghatározott kritériumoknak (II/12. pont).

– Az a harminc-negyven éves időtartam, amelyet a kérelmezőknek várniuk kell, mielőtt feltételes szabadságra bocsátásuk szóba kerülhet, lényegesen hosszabb, mint az életfogytig tartó szabadságvesztés felülvizsgálatára az összehasonlítható és nemzetközi jogból egyértelműen levezethetően ajánlott maximális huszonöt éves időtartam (lásd a fent hivatkozott Vinter és társai ítélet 120. pontját), (II/13. pont).

– Az a tény, hogy a kérelmezők csak az életfogytig tartó büntetésük harminc-negyven évének letöltése után remélhetik, hogy a szabadságra bocsátásuk lehetőségét felülvizsgálják, elegendő a Bíróság számára annak megállapításához, hogy a kérelmezők életfogytig tartó büntetése az Egyezmény 3. cikke értelmében nem tekinthető csökkenthetőnek. Az ilyen hosszú várakozási idő indokolatlanul késlelteti a hazai hatóságok felülvizsgálatát annak tekintetében, hogy „az életfogytig tartó szabadságvesztésre ítélt személyben bekövetkezett változások olyan jelentősek-e, és a büntetés során a rehabilitáció irányába tettek-e olyan előrelépést, hogy a további fogva tartás már nem igazolható legitim büntetőjogi indokokkal” (lásd Vinter és társai ítélet 119. pontját), (II/16. pont).

– Ennek alapján tehát megsértették az Egyezmény 3. Cikkét (II/17. pont).

[37] 4. Az Egyezmény 3. Cikke alapján senkit nem lehet kínzásnak, vagy embertelen, megalázó bánásmódnak, vagy büntetésnek alávetni.

[38] Az Alaptörvény III. cikk (1) bekezdése ugyancsak kimondja, hogy senkit nem lehet kínzásnak, embertelen, megalázó bánásmódnak vagy büntetésnek alávetni, valamint szolgaságban tartani.

[39] A kínzás, embertelen, megalázó bánásmód, illetve büntetés alkotmányos tartalmát az Alkotmánybíróság a 32/2014. (XI. 3.) AB határozatban vizsgálta, melynek során irányadónak tekintette az EJEB-nek az Egyezmény 3. Cikkét értelmező joggyakorlatát. E szerint a 3. Cikkben felsorolt tilalmak közös vonása, hogy mindegyikük bizonyos fokú testi és/vagy lelki gyötrelmet, szenvedést, illetve fájdalmat okoz az érintett egyén számára. Az EJEB joggyakorlata alapján a kínzás, embertelen bánásmód vagy büntetés, illetve megalázó bánásmód vagy büntetés között egyfelől a szenvedés intenzitása alapján lehet különbséget tenni. Ennek alapján embertelen bánásmódnak vagy büntetésnek minősül minden olyan, az érintettnek komoly testi és/vagy lelki szenvedést okozó magatartás, amely nem éri el a kínzás megállapításához szükséges mértéket. Megalázónak akkor tekinthető a szabadságvesztés büntetés, ha a célja az érintett személy lealacsonyítása {Indokolás [34]-[36] és [50] bekezdés}.

[40] Az Alaptörvény IV. cikk (2) bekezdése szerint senkit nem lehet szabadságától másként, mint törvényben meghatározott okokból, és törvényben meghatározott eljárás alapján megfosztani. Tényleges életfogytig tartó szabadságvesztés csak szándékos, erőszakos bűncselekmény elkövetése miatt szabható ki.

[41] Erre tekintettel a 3/2015. BJE jogegységi határozat 1. pontja megállapította, hogy az életfogytig tartó szabadságvesztésből feltételes szabadságra bocsátás kizárásának lehetősége az alkotmányos jogrend része, amelynek – törvényi előfeltételek megvalósulása esetén történő – bírósági alkalmazását nemzetközi szerződés nem tiltja.

[42] A Be. 659. § (4) bekezdése alapján a Be. 649. § (4) bekezdésében meghatározott esetben a felülvizsgálati indítványt a törvénnyel kihirdetett nemzetközi szerződéssel ellentétes jogszabály figyelmen kívül hagyásával, illetve a nemzetközi emberi jogi szerv döntésének alapulvételével kell elbírálni.

[43] Ennek megfelelően a hivatkozott jogegységi határozat 2. pontja megállapítja azt is, hogy a nemzetközi szerződéssel létrehozott emberi jogi szerv döntése folytán, törvényben kihirdetett nemzetközi szerződésnek megfelelő határozat meghozatala nem közvetlenül az Egyezmény, mint ítélezésre szolgáló anyagi vagy eljárási jogszabály alapján, hanem az emberi jogi szerv döntésének alapulvételével, annak magyar jogrendszerbe beillesztésével, a büntetőeljárásról szóló törvény szerinti felülvizsgálati eljárás lefolytatásával, az egyezményesértéssel nem érintett hatályos jogszabályok alkalmazásával történik.

[44] A Kúria korábban több határozatában is kifejtette, hogy az EJEB egyezményesértést megállapító döntése akkor képezi felülvizsgálati eljárás alapját, ha a törvényben kihirdetett nemzetközi szerződés valamely rendelkezésének sérelme a büntetőügyben eljáró bíróság jogerős ügydöntő határozatában, vagy az ügydöntő határozathoz vezető büntetőeljárásban valósul meg [Kúria Bfv.III.124/2014., Kúria Bfv.X.276/2021/12. (BH 2022.41.)].

[45] A Kúria tehát a konkrét ügyekben meghozott konkrét bírósági ítéletek rendelkezéseit vizsgálhatja felül, azaz a Btk. és a Be. rendelkezéseinek az eljáró bíróságok általi alkalmazását, valamint azt, hogy ezek alkalmazása során történt-e az Egyezmény megsértése vagy sem (Kúria Bfv.III.914/2017.).

[46] Az egyezményesértés megállapítása miatti felülvizsgálati eljárásban – eltérő szabály nem lévén – a Be. XC. Fejezetében szabályozott, felülvizsgálatra irányadó rendelkezések alapján kell eljárni.

[47] A Be. 650. § (2) bekezdése alapján a felülvizsgálati indítványban a jogerős ügydöntő határozat által megállapított tényállás nem támadható, a Be. 659. § (1) bekezdése szerint a felülvizsgálati indítvány elbírálásakor a jogerős ügydöntő határozatban megállapított tényállás az irányadó. E rendelkezés a nemzetközi szerződés rendelkezésének megsértése miatt indult felülvizsgálati eljárásban is irányadó, ezért a Kúriának a nemzetközi emberi jogi szerv döntésének alapulvételével a jogerős határozatban megállapított tényállás alapján kell vizsgálnia, hogy a terhelt bűnösségének megállapítása tekintetében lehetséges-e a nemzetközi szerződésnek megfelelő határozat hozatala, vagy ahhoz az eljárás megismétlése szükséges.

[48] 5. A felülvizsgálati indítvánnyal támadott határozatában a bíróság a II. rendű terhelttel szemben az elkövetéskor hatályos, a Büntető törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény (korábbi Btk.) alapján szabott ki büntetést.

[49] A korábbi Btk. 40. § (1) bekezdése szerint a szabadságvesztés életfogytig vagy határozott ideig tart.

[50] A korábbi Btk. 47/A. § (1) bekezdése alapján életfogytig tartó szabadságvesztés kiszabása esetén a bíróság az ítéletében meghatározza a feltételes szabadságra bocsátás legkorábbi időpontját, vagy a feltételes szabadságra bocsátás lehetőségét kizárja.

[51] A korábbi Btk. 47/A. § (2) bekezdése szerint, ha a bíróság életfogytig tartó szabadságvesztés kiszabása esetén a feltételes szabadságra bocsátás lehetőségét nem zárja ki, annak legkorábbi időpontját legalább húsz évben, ha pedig az életfogytig tartó

szabadságvesztést olyan bűncselekmény miatt szabta ki, amelynek büntethetősége nem évül el, legalább harminc évben határozza meg.

[52] A korábbi Btk. 166. § (2) bekezdés a) és b) pontja értelmében a büntetés tíz évtől tizenöt évig terjedő vagy életfogytig tartó szabadságvesztés, ha az emberölést előre kitervelten, nyereségvágyból követik el.

[53] A Bv. tv. 188. § (1) bekezdése szerint a szabadságvesztésre ítélt feltételes szabadságra bocsátható, ha az életfogytig tartó szabadságvesztésnek a bíróság által meghatározott tartamát letöltötte, és alaposan feltehető, hogy a büntetés célja további szabadságelvonás nélkül is elérhető.

[54] Az ügydöntő határozatban a bíróság a II. rendű terhelttel szemben életfogytig tartó szabadságvesztést szabott ki, és a feltételes szabadságra bocsátás legkorábbi időpontját 40 évben határozta meg.

[55] Megállapítható, hogy az EJEB hivatkozott határozata a kérelemmel érintett jogerős ítélet vonatkozásában általánosságban utalt az életfogytig tartó szabadságvesztés kiszabására, a feltételes szabadságra bocsátás legkorábbi időpontjára és feltételeire vonatkozó magyar jogi szabályozásra, mely alapján azt is rögzítette, hogy a nemzeti jog és gyakorlat lehetőséget biztosít a kérelmezőkre kiszabott életfogytiglani szabadságvesztés célzott bírósági felülvizsgálatára.

[56] Az EJEB ezután azt vizsgálta, hogy a felülvizsgálati mechanizmus megfelel-e az EJEB esetjogában lefektetett kritériumoknak, és e körben annak a szabályozásnak a hiányát kifogásolta, mely biztosítja, hogy a feltételes szabadságra bocsáthatóság érdemi vizsgálatára már 25 év elteltével sor kerülhessen.

[57] Az EJEB ítélete tehát nem állapította meg a jogerős ítélete meghozatala során alkalmazott valamely jogszabály egyezményesértő voltát, így nem tekintette az Egyezménybe ütközőnek az eljárt bíróságok által alkalmazott korábbi Btk. fentebb megjelölt szabályait sem.

[58] A következőkes ítélezési gyakorlat alapján az anyagi jogerő feloldására, a jogerős határozat megváltoztatására nincs törvényes lehetőség, és a megtámadott ítélet hatályban tartása indokolt, ha az EJEB nem a tényleges életfogytig tartó szabadságvesztés kiszabását, és nem a feltételes szabadságra bocsátás lehetőségének perbíróság általi kizárását tekintette egyezményesértőnek, hanem egy – már a büntetés-végrehajtás szakaszába tartozó – olyan felülvizsgálati lehetőség hiányát, amely az EJEB által ajánlott idő kitöltése után, és a köztársasági elnök kegyelmi eljárását és döntését is garantáló módon tenné „de facto” csökkenthetővé az életfogytig tartó szabadságvesztésre ítélt büntetésének csökkenthetőségét (Kúria Bfv.III.914/2017.).

[59] A II. rendű terhelttel szemben nem tényleges életfogytig tartó szabadságvesztés kiszabására került sor, azonban a megjelölt határozatban foglalt érvelés jelen ügyben is irányadó, attól a Kúria nem kíván eltérni (Bfv.III.1450/2021/6., Bfv.I.734/2022/12., Bfv.I.468/2023/5.).

[60] Az EJEB személy 1 és társai kontra Magyarország ügyben hozott ítélete az életfogytig tartó szabadságvesztés kiszabására és a feltételes szabadságra bocsátás lehetőségének meghatározására vonatkozó konkrét ítéleti rendelkezéseket nem kifogásolta, hanem a feltételes szabadságra bocsátás lehetőségének felülvizsgálatára vonatkozó szabályozás hiányosságát ítélte egyezményesértőnek. Ez azonban nem az ítéletet hozó bíróságok eljárására és nem is a jogerős ügydöntő határozatra vonatkozik, a felrótt hiányosság jogalkalmazással nem pótolható, hanem kizárólag jogalkotással orvosolható.

[61] Ha pedig jogalkotásra van szükség, akkor felülvizsgálati ok nem valósul meg, nem keletkezik felülvizsgálati döntési jogkör, mert a hiányzó szabályt a Kúria nem alkothatja meg,

s nem pótolhatja azt az Egyezmény közvetlen alkalmazásával [Kúria Bfv.III.914/2017/13. (EBH 2018.B.6.II)].

[62] Mindezek alapján a II. rendű terhelt tekintetében az EJEB ítéletében megállapított egyezményesítés a felülvizsgálati eljárásban nem orvosolható, a jogerős ügydöntő határozat megváltoztatására a Be. 662. §-a alapján nem kerülhet sor, és a hatályon kívül helyezés Be. 663. § (1) bekezdés c) pontjában meghatározott feltételei sem állnak fenn.

[63] A kifejtettekre tekintettel a Kúria – mivel nem észlelt olyan eljárási szabálysértést, amelynek vizsgálatára a Be. 659. § (6) bekezdése alapján hivatalból köteles – a megtámadott határozatot – a Be. 660. § (1) bekezdése szerinti tanácsülésen – a Be. 662. § (1) bekezdése alapján hatályában fenntartotta.

[64] A Kúria a felülvizsgálati eljárásban – a Kúria elnöke számára a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény 10. § (2) bekezdésében biztosított felhatalmazás alapján, a Kúria ügyelosztási rendjének IV.6. pontjában írt rendelkezés alapján – öttagú tanácsban járt el.

[65] IV. A Kúria végzése ellen a Be. 6. § (4) bekezdésére tekintettel nincs helye fellebbezésnek, felülvizsgálatát a Be. 650. § (1) bekezdés b) pont második fordulata zárja ki.

[66] Az ugyanazon jogosult általi ismételt indítvány előterjesztésének tilalma, illetve az azonos tartalmú indítvány ismételt előterjesztésének tilalma a Be. 652. § (6) és (7) bekezdésén alapul. A Be. 656. § (4) bekezdése alapján az ilyen indítványt a Kúria érdemi indokolás nélkül elutasíthatja.

Budapest, 2024. március 21.

Dr. Harangozó Attila s.k. a tanács elnöke, Dr. Metzinger Márton s.k. előadó bíró, Dr. Somogyi Gábor s.k. bíró, Dr. Demeter Zsuzsanna s.k. bíró, Dr. Boros Tibor s.k. bíró